

vu: Danny Bauwens  
Vakekerkweg 43  
9990 Maldegem

## Bos & Hei

tijdschrift afdeling Natuurpunt: Maldegem – Knesselare  
Verschijnt 4 x jaar ♦ jaargang 2 ♦ nummer 2 ♦ 15 juni



## Colofon

Tijdschrift voor de leden van Natuurpunt, afdeling Maldegem-Knesselare  
Verschijnt 4x per jaar in een oplage van 200 ex.

Werkten mee aan dit nummer:

Dirk Develter

Marc Schoonackers

Etiënne Vanaelst

Danny Bauwens

## Inhoud

Uit de redactie	1
Op zoek naar avondkrakers en nachtbrakers	2
Natuurpunt Meetjesland Natuurhistorisch tijdschrift	3
Zoogdieratlas een laatste oproep	5
Activiteitenkalender	8
Onder de loep van bos en hei: Dophei	10
Verslag sporenavond	13
Nieuws uit de streek	15
Natuurpunt en Maldegem wandelt, fietst en proeft	16

## **Uit de redactie**

Met de zomer voor de deur heeft U hier nog een nieuwsbrief van ons. Er staan enkele oproepen en acties van de nationale en regionale vereniging in. Misschien wordt U na het lezen van onze “Bos & Hei” wel gebeten door de inventarisatie microbe.

Zelf hebben we voor de zomer een goed gevulde agenda. Als U niet weet wat gedaan de komende vakantie. Er zit wel iets tussen naar ieders gading. Voor de eerste keer werken we mee aan “Maldegem, wandelt, fietst & proeft”. Hier zijn we aan het werk zowel met een wandeling als met onze vernieuwde info stand.

De activiteit buiten onze reservaten is een avondwandeling waarbij we op zoek gaan naar vleermuizen. Een ideale start van de zomervakantie.

Rest ons enkel U nog veel leesplezier en een prettig verlof te wensen.

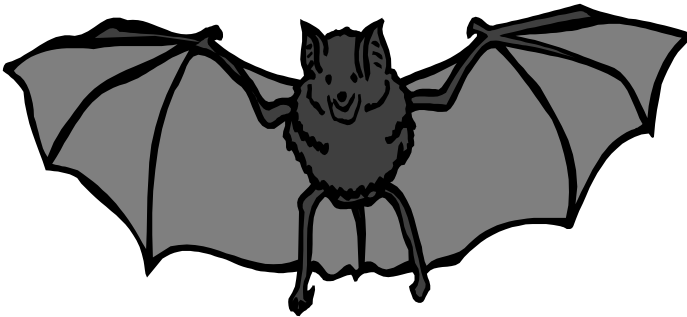
De redactieploeg

## **Op zoek naar avondkrakers en nachtbrakers.**

Jaarlijks lassen we in ons programma een avondactiviteit in. Hierbij gaat onze aandacht meestal naar vleur- en andere muizen. Tevens geldt deze avond ook voor een stuk als inventarisatie van het bezochte gebied. Nachtdieren zijn nogal moeilijk te inventariseren. Vleermuizen kan men 's nachts ontdekken met een bat-detector. Dit kan soms tot verrassende resultaten leiden. Deze diertjes vliegen onhoorbaar door het zwerk en zijn zeer onopvallend. De aantallen kunnen dan ook moeilijk geschat worden zonder speciale apparatuur. Een bat-detector zet de ultrasone klikken om in hoorbare geluiden.

Voor de kleine zoogdieren zoals woel- en spitsmuizen zijn er speciale valletjes waarin ze levend kunnen gevangen worden. Op deze manier weet men welke soorten muizen er in een bepaald gebied zitten. Bij valavond kan men ook de kerkuil zien die zijn jachtronde begint. In juni hebben ze het extra druk met jongen die bijna vliegvlug zijn.

Op vrijdag 28 juni om 21.30u start een avondwandeling te Middelburg. Startpunt is de hoek Kloosterstraat – Schorreweg, de gidsen zijn Paul Voet en Danny Bauwens. (info 050/71.35.88)



## **Natuurpunt Meetjesland, Natuurhistorisch tijdschrift.**

Natuurreservaten vzw en Wielewaal vzw zijn versmolten tot de nieuwe vereniging 'Natuurpunt vzw'. U bent nu lid van Natuurpunt afdeling Maldegem-Knesselare en ontvangt het tijdschrift 'Natuurblad' en het afdelingstijdschrift 'Bos en Hei'. Daarmee vertellen we allicht niets nieuws. Mits een meerprijs kan u zich ook abonneren op Natuur.Oriolus (een vogeltijdschrift dat al jaren door de Wielewaal werd uitgegeven) en Natuur.focus waarin alle andere aspecten van natuurbeleving aan bod komen. Vooral de meer geïnteresseerden in natuurstudie en natuur- en milieueducatie zullen deze 2 tijdschriften weten te waarderen. Bent u minstens op één van deze 2 geabonneerd dan krijg je ook nog het 'Natuurhistorisch tijdschrift' van Natuurpunt Meetjesland. Juist over dit laatste willen we iets meer kwijt.

In elke afdeling van Natuurpunt, actief in het Meetjesland, zijn tal van leden min of meer bezig met natuurstudie, inventarisatie en educatie: het organiseren van wandelingen, inventariseren van planten, paddestoelen of insecten, verslagen opstellen,...eigenlijk datgene waar de Wielewaal Meetjesland zo goed in was. Deze activiteiten worden verder gezet binnen de Natuurhistorische werkgroep van Natuurpunt Meetjesland. Deze is 4-ledig: de plantenwerkgroep, de vlinderwerkgroep, de paddestoelenwerkgroep en de zoogdierenwerkgroep. Vogelstudie- en inventarisatie is de taak van de Vogelwerkgroep Noord-Oost-Vlaanderen die dit al jaren doen. Dit wil niet zeggen dat binnen de Natuurhistorische werkgroep niet naar vogels wordt gekeken of dat daarover geen activiteiten zouden ingericht worden, integendeel.

Denk vooral niet dat deze werkgroepen alleen uit specialisten bestaan. Beginnelingen, die zich in de één of andere tak willen verdiepen of een betere natuurbeleving beogen kunnen hier heel wat opsteken. De drang om die ene vlinder, die paddestoel die jaarlijks het gazon siert te leren kennen is vaak de motivatie om zich bij deze werkgroepen te voegen.

De Natuurhistorische werkgroep geeft 2 digitale nieuwsbrieven uit. Maandelijks verschijnt de 'Digitale Nieuwsbrief Natuurhistorische Werkgroep Meetjesland' met de programma's van de werkgroepen en afdelingsactiviteiten. Deze is aan te vragen bij Marc Zwertvaegher (marczwertvaegher@yucom.be). De andere is de vliedernieuwsbrief over het reilen en zeilen van de vlinderwerkgroep. Deze is aan te vragen bij Chris Bruggeman, tevens voorzitter van de natuurhistorische werkgroep (chris.bruggeman@belgacom.be). Het eerste Natuurhistorisch tijdschrift is reeds verschenen. Een aantal leden die op Natuur.focus of Natuur.Oriolus zijn geabonneerd zullen dit mogelijks nog niet hebben ontvangen. De ledenadministratie bij de gedeeltelijke verhuis van

Natuurpunt naar Mechelen is niet zo vlot verlopen. Wil ons op de hoogte brengen indien dit voor u het geval is. Neem daarvoor contact op met Chris Bruggeman op bovenstaand E-mailadres of op nummer 09/377.71.40. U krijgt uw tijdschrift dan opgestuurd.

Niet-abonnees van Natuur.Focus of Natuur.Oriolus kunnen het Natuurhistorisch tijdschrift verkrijgen mits 5 euro te storten op rekeningnummer 890-9541156-73.

Etienne Vanaelst

## **Zoogdieratlas: een laatste oproep.**

2002 is het laatste jaar dat er gegevens verzameld worden voor de zoogdieratlas van Vlaanderen. Enkele jaren terug kwamen er steeds losse gegevens binnen bij de verschillende natuurverenigingen over zoogdieren. Dit ging zowel over vleermuizen, vossen als reeën. In dit geheel zat weinig structuur. Vanuit de toenmalige Wielewaal kwam de idee om een zoogdieratlas te maken van Vlaanderen. Zo kon men alle gegevens bundelen en een goed beeld krijgen van wat er waar zat. Hiervoor werd in 2000 een oproep gedaan via de respectievelijke ledenbladen. Voornamelijk mensen die reeds bezig waren met inventarisatie, al dan niet rond zoogdieren, reageerden hierop. Maar eigenlijk kan iedereen hieraan meewerken. U hoeft geen specialist te zijn in zoogdieren. Men heeft een formulier opgesteld dat iedereen kan gebruiken om in een straal van 500 meter rond zijn huis alles wat hij ziet te noteren.

Laten we even de lijst overlopen. Deze begint met de insecteneters. Een egel en mol kent U natuurlijk. Daarnaast staan een hele reeks spitsmuizen. De meest voorkomende rond huis en tuin zijn de huisspitsmuis en veldspitsmuis. In ons plaatselijk dialect beter gekend als de piepedollen. Katten vangen ze en hebben de slechte gewoonte ze dan hier of daar te deponeren en er niet meer naar om te zien. Eigenlijk hebben ze voor vleeseters een slechte smaak omdat het zelf carnivoren zijn.

De tweede groep zijn de haasachtigen. Een haas en konijn mag eigenlijk weinig problemen opleveren. De haas is de grootste van beide en leeft niet in holen.

Daarna volgt een hele reeks knaagdieren. Eekhoorns zijn reeds vrij algemeen. Zeker als er een bomengroepje rond uw huis staat. De voederplank wordt ook wel eens geplunderd door deze rakkers. Hamster komt voornamelijk voor in Limburg en heeft de grootte van een eekhoorn. Ze is onmiskenbaar aan haar bruinwitte tekening. Dit diertje heeft een overwegend ondergrondse levenswijze en komt voornamelijk voor in korenvelden. Rosse woelmuis en ondergrondse woelmuis kunt U wel vinden. Ook veldmuis en aardmuis treffen we in de lijst aan. Het beste verschil met bosmuis en huismuis is de grootte van de oren. Bij de vier eerste soorten zitten de oren verborgen in de vacht. Bij de twee laatste zijn deze goed zichtbaar. Een tweede kenmerk is de lengte van de staart. Deze is bij de woelmuizen merkkelijk korter dan bij de ware muizen. Opgelet, veld - en aardmuis zijn ook woelmuizen. Dwergmuis, hazelmuis en eikelmuis zijn zeldzamere soorten. Als U een oranje rode muis ziet met een dichtbehaarde staart heeft U een hazelmuis zitten. Een zwart gemaskerde muis die voornamelijk in holtes van bomen leeft is een eikelmuis. Als er één van

deze twee in uw tuin zit mag U mij altijd bellen. Woelratten vindt men voornamelijk langs waterkanten en grachten. Dit donker, klein ratje kwam vroeger vrij veel voor in onze streek. De muskusrat komt nu veelvuldig voor. Dit is een vrij grote rat die voornamelijk langs grachten, kanalen en beken voorkomt. Deze heeft een vrij dikke staart die gebruikt word als roer bij het zwemmen. De bruine rat heeft de zwarte rat verdrongen in onze regio. Hun leefwijze verschilt in die zin dat de bruine rat ook langs water voorkomt. Ze zijn kleiner dan muskusratten. Jammer genoeg zijn al deze diertjes niet zo populair bij boer en tuinder.

De volgende groep zijn de vleermuizen. Het herkennen van deze soorten vraagt wel enige ervaring. Dwergvleermuis is de meest voorkomende soort in onze streek. Als U een klein vleermuisje ziet rond fladderen is dit waarschijnlijk dwergvleermuis. De tweede meest voorkomende soort is de water-vleermuis. Meestal ziet U deze jagend boven het water. Hij scheert steeds op dezelfde plaats in een achtvormige vlucht boven het water. Laatvlieger, rosse vleermuis en grootoorvleermuis kunt U hier ook zien. Dit vraagt terug enige ervaring om ze te herkennen. Grootoorvleermuis is nog te herkennen aan zijn zeer grote oren.

Wild Zwijn komt hier niet voor, maar de ree wel. Vroeg in de morgen of 's nachts hebt U kans om deze dieren te zien.

Hierna volgen de roofdieren. Wezel en hermelijn komen hier voor en worden in ons dialect als muishond bestempeld. Beide zijn bijna even groot en gelijk van uitzicht. Het enige verschil zit hem in de staart. De staart van een Hermelijn heeft een zwarte punt. In de zomer hebben ze een bruine vacht en in de winter een witte. De bunzing is veel groter dan bovenste soorten en donkerder van vacht. Hij wordt bij ons ook wel Fisouw of Fisse genoemd. De boommarter woont in bomen en de steenmarter op zolders van schuren en huizen. Vooral de jongen van steenmarter kunnen veel lawaai maken op zolders. Beide soorten zijn in opmars. Alle hierboven genoemde soorten hebben een langgerekt lijf.

De das komt bij ons niet meer voor, maar in Limburg en de Voerstreek wordt dit terug een veel geziene soort. Vossen zitten er in onze gemeente wel. Door zijn nachtelijke leefwijze wordt hij niet zo vaak gezien. Maar geurvlaggen en uitwerpselen op verhoogde plaatsen kunnen wel gevonden worden.

Walvisachtigen zullen zeer zeldzaam zijn in de Ede. Indien U er toch een ziet mag U gerust de nationale pers bellen.

Met deze tabel bent U al een flink eind op weg om te inventariseren. Als hulp



middel kunt U zich ook het boek 'Zoogdieren van West-Europa' aanschaffen. Dit boek behandelt alle soorten die voorkomen op de lijst, en dit zowel met een beschrijving als tekening. Na bovenstaande beschrijving kunt U aan de slag met het formulier dat U midden in dit boekje vindt. Denk er aan dat de lijst moet binnen gebracht worden voor september 2002.

Danny Bauwens 050 71 35 88

## ACTIVITEITENKALENDER



### **Za 08/06/02**

Beheersdag in het natuurreservaat het Maldegemveld

Trefpunt: Einde toegangsdreef van het reservaat, naast het kasteel Prinseveld, Urselweg te Maldegem- Kleit om 9.00u of 13.30u.

Info: Steven De Bruycker ☎ 09/372 44 87 - Kurt De Kesel ☎ 09/374 71 16

### **Vrij 28/06/02**

Vleermuizentocht te Middelburg

Trefpunt: Hoek Kloosterstraat-Schorreweg om 21.30u

Info: Danny Bauwens ☎ 050 71 35 88

### **Za 29 /06/02**

beheersdag kanaalreservaat.

Trefpunt: Kanaalbrug Hoekestraat te Knesselare. Aanvang 9u, einde 12u.

Info: Etienne Vanaelst ☎ 09/374.59.86

### **Dins 02/07/02**

Bestuursvergadering NP Afd. Maldegem—Knesselare

Trefpunt: Boshuis Erik Blondia Westvoordestr om 20.00u

Info: Dirk Develter ☎ 050 71 91 82

### **Za 06/07/02 juli**

Beheersdag in het natuurreservaat het Maldegemveld

Trefpunt: Einde toegangsdreef van het reservaat, naast het kasteel Prinseveld, Urselweg te Maldegem- Kleit om 9.00u of 13.30u.

Info: Steven De Bruycker ☎ 09/372 44 87 - Kurt De Kesel ☎ 09/374 71 16

### **Zon 07/07/02**

Vlinderwandeling in het Drongengoed

Trefpunt: Hoek Westvoorde-Drongengoedweg om 9.00u

Info Erik Blondia ☎ 09 374 49 47

**Zon 25/08/02**

Maldegem wandelt, fietst & proeft ism Natuurpunt Maldegem - Knesselare  
Natuurwandeling door Vake en Paddepoele

Trefpunt: Sportterreinen Gidsenlaan om 9u 30 en 14.00u

inschrijven en inlichtingen: Dienst Toerisme Maldegem ☎ 050 71 30 05

**Zon 25/08/02**

Planten en vlinders in het JNM-reservaat de kanaalberm te Knesselare.

Trefpunt: café de Reisduif, einde Hoekestraat te Knesselare om 14.00u.

Info: Etienne Vanaelst ☎ 09/374.59.86

**Zon 01/09/02**

Heidewandeling in het Drongengoed

Trefpunt: Hoek Westvoorde-Drongengoedweg om 9.00u

Info Erik Blondia ☎ 09 374 49 47

**Zo 08/09/02**

Heidewandeling Maldegemveld

Trefpunt: het Jagershof, Drongengoedweg 11 te Ursel om 9.00u.

Info: De Kesel Kurt ☎ 09/374 71 16 - Steven De Bruycker ☎ 09/372 44 87

**Zon 06/10/02**

Europese vogelkijkdag in het natuurreservaat Maldegemveld.

Trefpunt:cafe 't Moorken, Urselweg Maldegem-Kleit 7.30u tot 11.00u Steven

De Bruycker tel: ☎ 09 372 44 87

**Zon 06/10/02**

Paddestoelenwandeling in het Drongengoed

Trefpunt: Hoek Westvoorde-Drongengoedweg om 9.00u

Info Erik Blondia ☎ 09 374 49 47

**Zat 14/09/02**

Beheersdag in het natuurreservaat het Maldegemveld

Trefpunt: Einde toegangsreef van het reservaat, naast het kasteel Prinseveld,  
Urselweg te Maldegem- Kleit om 9.00u of 13.30u.

Info: Steven De Bruycker ☎ 09/372 44 87 - Kurt De Kesel ☎ 09/374 71 16

## Onder de loep van bos en hei :

### Dophei (*Erica tetralix*)

Dophei behoort net als struikhei tot de heidefamilie (Ericaceae) die zo'n 3000 soorten telt en waarvan er een tiental in België voorkomen. Erica is na Rhododendron het grootste geslacht van de heidefamilie en omvat vijf- à zeshonderd soorten. De meeste daarvan komen in zuidelijk Afrika voor, een klein aantal elders in Afrika en/of in Europa. Talrijke Ericasoorten zijn als sierplant in cultuur. Tot de Belgische flora behoren twee soorten: gewone en rode dophei, die veel op elkaar lijken.

Gewone dophei is een altijdgroene, van een afstand gezien grijsachtige dwergheester, waarvan de hoofdbloei in de eerste helft van de zomer valt. Als struikhei goed in bloei komt, is gewone dophei over het hoogtepunt van haar bloei heen. Liggende takken vormen op de grond een dichte mat. In een natte omgeving maken ze veel bijwortels. De bloeiende twijgen richten zich op. Twijgen, bladeren, bloemstelen en kelkbladen zijn dicht bezet met korte, witte haren, waartussen langere klierharen uitsteken. De bladeren staan in kransen van vier en dragen in hun oksels meestal geen zijtakjes. De bladranden zijn naar onder omgekruld, maar niet zo sterk naar onder teruggevouwen als bij rode dophei; de bladonderkant is wit berijpt. De bloemen staan in schermvormige trosjes, meestal aan het uiteinde van de twijgen, zelden in langere trossen. Ongeveer in het midden dragen de bloemstelen een steelblaadje. De knikkende viertallige bloemen hebben een kleine, diep gespleten kelk, die evenals de kroon na de bloei niet afvalt. De urnvormige bloemkroon omsluit meeldraden en stamper. Ze is boven het midden het wijdst en heeft teruggerolde lobjes. Gewoonlijk is de kroon aan de voet vrij donker roze tot vleeskleurig en wordt zij naar de top lichter. Soms worden zuiver wit bloeiende planten aangetroffen. De voet van de helmknoppen draagt bij gewone én rode dophei terugwijkende, getande aanhangsels.

De bestuiving geschiedt door hommels en andere bijen. Spontane zelfbestuiving komt ook dikwijls voor. Het bovenstandige vruchtbeginsel groeit uit tot een doosvrucht met veel fijne zaden, die door de wind worden verspreid.

Gewone dophei heeft een Atlantisch areaal, dat zich uitstrekt van Midden-Portugal en Midden-Spanje tot Midden-Noorwegen, en oostwaarts tot in Polen en Zuid-Zweden reikt. Als hoofdbestanddeel van de vegetatie treedt of trad zij op van de Kempen tot Noordwest-Duitsland, in Bretagne en op de Britse eilanden. In onze omgeving zijn de dopheidevelden bijna volledig ont-

gonnen. Gewone dophei heeft een zeer breed scala van standplaatsen, variërend van vrij droog tot zeer nat en van zonnig tot tamelijk schaduwrijk. Zij staat zowel op humeus zand en op leem als in hoogveen. Kieming en groei verlopen op matig droge bodem beter dan in natte omgeving. Anderzijds is gewone dophei droogtegevoeliger dan struikhei. Dat de plant in een droge omgeving zelden op de voorgrond treedt, komt echter vooral doordat zij hier niet tegen struikhei opgewassen is. Is struikhei door brand, een keverplaag of afplaggen uitgeschakeld, dan kan dophei tijdelijk de opengevallen plaats innemen. Dophei kan vooral vegetatievormend optreden dankzij haar vermogen om langdurig of blijvend hoge waterstanden (tot ongeveer een decimeter boven het bodemoppervlak) te doorstaan. In venige, met water verzadigde grond hopen zich in het bodemvocht waterstofsulfide ( $H_2S$ ) en koolstofdioxide ( $CO_2$ ) op, wat voor andere dwergstruiken en hogere houtgewassen een goede groei onmogelijk maakt. Van vorst heeft dophei in onze streken nauwelijks te lijden. Hieraan is het te danken dat zij half in ijs ingesloten, half zonder bescherming daarboven uitstekend, groen kan overwinteren. Pas bij  $-20^\circ C$  beginnen de bladeren



Gewone dophei  
(*Erica tetralix*)

af te sterven. In het voorjaar zijn de jongste twijgen wel gevoeliger voor vorst, waardoor bij late nachtvorst massaal jonge bloeiloten kunnen afsterven, maar met het uitgroeien neemt hun vorstbestendigheid snel toe. In tegenstelling tot struikhei wordt de bitter smakende dophei door herkauwers gewoonlijk versmaad. Jaarlijks maaien verdraagt zij goed, evenals matige betreding. Buiten de dopheidevelden komt gewone dophei voor in bepaalde moeras-, grasland- en bosvegetaties. In levend hoogveen en op drijvende mospakketten in heidevennen staat de plant boven op de hogere bulten. Vaak wordt zij op zulke bulten vergezeld door eenarig wollegras. In laagveengebieden verschijnt gewone dophei in oud veenmosrietland tussen ijl groeiend riet en eventueel padderus op plekken waar pijpenstrootje geen dominerende plaats inneemt. Naast kruipwilg en stekelbrem is gewone dophei het enige houtige gewas dat zich in hooiland kan handhaven, mits geen bemesting plaatsvindt. In dergelijke 'blauwgraslanden' zoals er ook in het Maldegemveld te vinden zijn, kunnen ook klokjesgentiaan, blauwe zegge, veenpluis, pijpenstrootje en rood viltmos voorkomen. Door voortgaande bodem verarming kunnen zulke schrale gras -

landen geleidelijk in natte heide veranderen. In wegbermen vormen plekjes dophei met bijvoorbeeld heidekartelblad, tormentil, blauwe knoop en tandjesgras dikwijls een laatste herinnering aan het heidelandschap van voor de grote ontginningen. De bermen langs het vliegveld zijn daar een getuige van. Onder opslag van zachte berk en wilgen en tussen wilde gagel houdt de plant redelijk stand maar bloeit zij minder. Ook in de schaduw van grove den kan zij zich handhaven.

Voedselarmoede en natheid van de bodem zijn de voorwaarden voor het ontstaan van dopheidevelden. Op doorlatende zandgronden zijn deze vegetaties dus op het grondwater aangewezen, wat hun standplaats beperkt tot relatief laag gelegen terreingedeelten. Veelal staat in dopheidevelden het water 's winters juist boven het bodemoppervlak, maar op sterk humeus zand is een grondwaterspiegel op enige decimeters onder de oppervlakte voldoende. In hoger gelegen streken komen dopheidevelden voor in terreinen waar de ondergrond een ondoorlatende laag bevat. Dat kan keileem zijn of een oerbank waarvan de zandkorrels door ijzer-humus-verbindingen zo volledig met elkaar verkit zijn dat er geen water meer door kan of tertiaire klei zoals in het Dronengoed. Gewone dophei kan natuurlijk ook voorkomen op hoogveen. Behalve drassige heiden en natte duinheiden (als natuurlijke vegetatietypes te beschouwen) zijn dopheidevelden onder menselijke invloed ontstaan. Vooral de ontbossing veroorzaakte leidde tot een geleidelijke stijging van de waterspiegel. Dopheidevegetaties vormen vaak een gordel rondom vennen in struikheidevelden. Enkele fraaie voorbeelden daarvan zijn te zien in het Maldegemveld en op het heideterreintje op het vliegveld. De zomerse vochtigheidstoestand van de bodem verschilt bij dopheidevelden nogal. Sommige zijn ook 's zomers drassig, bij andere zakt het water tot een diepte van maximaal een meter. Het humus- en/of leemgehalte van de grond zorgt ervoor dat ook dan voldoende vocht wordt vastgehouden. Door hun hoge waterspiegel vinden in dopheidevelden minder vorming van humuszuren en uitspoeling van de bodem plaats plaats dan in de drogere struikheidevelden. Ze stonden dus op minder arme grond, die dikwijls ook nog leemhoudend was.

Daardoor kwamen dopheidevelden - toen men eenmaal over middelen beschikte voor diep ingrijpende ontwateringen - het eerst voor ontginning in aanmerking. Er is dan ook naar verhouding nog minder van overgebleven dan van de droge heide. Door aangepast beheer in de reservaten probeert de beheersploeg van Natuurpunt Maldegem-Knesselare deze dopheidevelden in stand te houden en de ontwikkeling ervan te stimuleren. Ook jij, beste lezer, kunt je steentje bijdragen als je dat wenst door op één van de beheersdagen te komen helpen of door onze afdeling van Natuurpunt te blijven steunen

Marc Schoonackers

## Verslag sporenavond

Op donderdag 7 maart kwam dhr Danny Bauwens uitleg geven over sporen in de natuur. Welke sporen treffen we hier in onze streek aan? Dus m.a.w; welke dieren leven er in onze omgeving.

Alvorens te beginnen gingen we naar buiten want daar konden we dwergvleermuisjes waarnemen. Die huizen waarschijnlijk ergens bij ons op school.

De reden waarom mensen op zoek gaan naar sporen is nogal evident. De meeste zoogdieren zijn dagschuw en dus nachtactief. Degene die overdag actief zijn spelen dan weer verstoppertje voor de mens zoals de ree.

Er zijn drie verschillende categorieën om sporen in te delen.

- 1) uitwerpselen
- 2) pootafdrukken
- 3) behuizing

### **Uitwerpselen**

\*keutels: reeën (dit soort keutels zijn al gevonden in het Drongengoed, op Paddepoele en in het Maldegemveld). De meeste reeën die hier voorkomen zijn ontsnapt uit kwekerijen of uit weiden. De keutels van reeën liggen meestal op een rijtje zoals de bolletjes van een paternoster.

Konijnen (deze tref je bijna overal aan). Van konijnenkeutels ga je er meestal veel in dezelfde omgeving vinden want elke groep konijnen heeft een soort gezamenlijk toilet. Opgelet verwar geen haas met een konijn er zijn wezenlijke verschillen.

Konijn	Haas
Geboorte: Wordt geboren in de warmte van een hol	Wordt geboren in open veld, er wordt alleen een klein putje gegraven
Bouw: De voorpoten zijn korter dan de achterpoten	De voorpoten zijn even lang als achterpoten.
Discipline: Het konijn is eerder een sprinter	De haas is een lange afstands - loper
Oren De oren staan meer op de zijkant	Hun oren staan boven op hun kop en zijn volledig wendbaar. (m.a.w. een haas is volledig aangepast aan het leven in het veld)

Vleermuizen Als ze in een holletje in een boom wonen, hangen ze daar Ondersteboven. Hun uitwerpselen vallen dan naar beneden en vullen een

ruimte onder de opening waarlangs ze binnenkomen. Als dit vol is, verlaat de vleermuis het holletje op zoek naar een ander. Als het regent kunnen door het water de uitwerpselen naar buiten gespoeld worden en dat kan je zien onder het gaatje zie je groene sporen (als ze lichtgroen zijn, zijn ze van vogels, maar als ze donkergroen zijn, zijn ze van vleermuizen).

Honden : Daar hoeft niet veel uitleg bij, iedereen heeft al eens kennis gemaakt met de uitwerpselen van een hond.

### **Pootafdrukken**

Op beton kunnen we geen sporen vinden dus moet je niet in de stad op zoek gaan naar pootafdrukken. Zandgrond is ook niet echt ideaal want als het niet nat is blijven de sporen er niet lang instaan. Voor sporenonderzoek is klei-grond dus het best aangewezen.

Hondensporen: kent iedereen wel. Ze bestaan uit een grote zool met voetzolen en eventueel ook nagels. Maar het gevaar bestaat erin dat je sporen van kleinere honden kan verwisselen met die van vossen.

Kattensporen: bestaan altijd uit 1 grote en 4 kleine rondjes.

Een paardenspoor is ook gemakkelijk, want de paarden bij ons hebben meestal hoefijzers.

Bij eendensporen kan je meestal de afdruk van het vlies nog zien en ook de nageltjes.

Eigenlijk is sneeuw nog de allerbeste middenstof om sporen te zoeken maar wij zullen voor het grootste deel van het jaar moeten houden bij andere middenstoffen. Als je naar sporen zoekt is het ook best dat je een beetje kennis hebt van wat er in die omgeving leeft.

### **Behuizing**

Wie kent ze niet die vervelende molshopen? Of de konijnenpijpen? Dit zijn ook manieren om op zoek te gaan naar dieren. Je hebt ook nog de vossenburchten. En de holletjes in de boom waar de vleermuizen leven. Of gewoon de nesten in de bomen. Ze wijzen er allemaal op dat er dieren in de buurt zijn. Als sporenzoeker moet je verder kunnen kijken dan je neus lang is.



## **Nieuws uit de streek**

Onze afdeling was present op de milieubeurs van 18 mei jongstleden. De opkomst was echter te mager om van een succes te kunnen spreken.

In de perimeter van het heidereservaat “Maldegemveld” werd opnieuw anderhalve hectare aangekocht, wat de totale reservaatoppervlakte op een kleine 40 hectare brengt. De beheersactiviteiten waren er van bij het begin op gericht om de unieke biologische rijkdom van dit heiderelict veilig te stellen. Daartoe is het van het grootste belang spontane verbossing tegen te gaan. Een aanzienlijk stuk reservaat werd zopas bewegwijzerd en omrasterd en vanaf volgende maand nemen Galloway runderen een stuk van de beheersactiviteiten van ons over. Zonnepanelen zullen er de schrikdraad van de nodige schrik voorzien. Daarnaast is het minstens even belangrijk om “de druk van de ketel te halen” met andere woorden de invloeden van buitenaf (inwaaien van meststoffen, etc) te minimaliseren en de overlevingskansen van kwetsbare soorten te vergroten. De enige manier om dat te realiseren bestaat er precies in om het reservaat uit te breiden en biologisch arme bosaanplant door natuurbouw terug om te zetten in heide. Alle emotionele reacties ten spijt lijken de oorspronkelijke beheersdoelstellingen meer dan gerealiseerd te zullen worden; de recente opmars van boompieper, gekraagde roodstaart, stekelbrem, kleine en ronde zonnedauw lijkt er alvast op te wijzen dat zij alvast wel hun nieuwe “stek” weten te appreciëren. Hoeveel aangenamer is het daarom niet samen aan de weg te timmeren eerder dan (als schipper aan wal ?) oeverloze kritiek te spuien op de (professioneel ondersteunde) vrijwilligers die het toch maar doen. Uiteindelijk mogen we er toch – althans dat hoop ik – van uitgaan dat we allen hetzelfde betrachten; meer natuur in onze streek.

Vandaar ook de volgende vraag; op 2 juli gaat de volgende vergadering van onze afdeling door (zie kalender). Elke geïnteresseerde is van harte welkom. Concreet zoeken we naar vrijwilligers om in het tweede halfjaar en volgend jaar sensibiliseringsacties uit te werken (rond broedplaatsen voor huiszwaluw, roofvogelkasten, erfbeplanting en kleine landschapselementen). Verder zoeken we enthousiastelingen om dit ledenblad mee gestalte te geven, een jaarlijks afdelingsevenement te organiseren, enzovoort. Dus noteer die datum alvast in uw agenda.

Dirk Develter

## **Natuurpunt en... Maldegem wandelt, fietst en proeft**

Het evenement 'Maldegem wandelt, fietst en proeft' kent U waarschijnlijk wel, of U hebt er al aan deelgenomen. Vanuit onze afdeling staan we achter de idee van de zachte recreatie die deze dag promoot. Daarom zochten we verleden jaar reeds toenadering tot deze gemeentelijke actie, maar we waren iets te laat om er nog te kunnen aan deelnemen. We kregen echter de belofte Natuurpunt niet te vergeten bij de volgende editie en inderdaad, eind vorig jaar nog vroeg het gemeentebestuur ons om een natuurwandeling te organiseren tijdens dit evenement. Met het startpunt van de andere activiteiten in het achterhoofd, namelijk de jeugdlokalen aan de Gidsenlaan, is het moeilijk te wandelen in onze reservaten. Hiervoor zou dan een bus of zoiets ingelegd moeten worden. Als promotie van zachte recreatie leek ons dat toch niet de bedoeling. Startend aan de Gidsenlaan is men het dichtst bij interessante natuurgebiedjes als men richting noorden trekt, namelijk richting Vake en Paddepoele. Het leek ons dan ook het beste om daar een natuurwandeling uit te stippelen.

Augustus is een ideale maand om de bermen eens onder de loep te nemen. Het weer is optimaal om er vlinders waar te nemen. Mogelijks zien we ook reeds enkele trekkers zoals de distelvlinder of de atalanta. Maar de verschillende planten die hier groeien zijn ook de moeite waard.

Wie wil deelnemen aan deze activiteit komt op zondag 25 augustus naar de inschrijvingstent aan de jeugdlokalen in de Gidsenlaan. Er zijn twee wandelingen voorzien, één om 9.30u en één om 14.00u. Deelname aan deze wandelingen is gratis. Er kan ook ingeschreven worden bij de toeristische dienst Maldegem (050/71.30.05). Hebt U geen zin om te wandelen, kom dan toch maar eens kijken, de infostand van Natuurpunt zal er ook staan.

## **Natuur veilig gesteld**

Onze jonge afdeling telt reeds 5 reservaten, waarvan 2 in eigendom. Hier wordt al een aantal jaar in gewerkt om bepaalde biotopen terug op te waarderen. Vooral onze 2 heideterreinen, het Maldegemveld en het Militair Domein, hebben op vrij korte tijd bewezen dat er een groot potentieel is voor een flora van schrale bodem.

Het Kanaalreservaat herbergt ook een reeks zeldzame plantjes en jaarlijks steekt er wel een nieuw zijn kopje boven.

Onze jongste telg, het Torrebos, is een klein bos met een grote variatie aan streekeigen bomen.

Voor de uitbouw van deze reservaten aan uw achterdeur is natuurlijk geld nodig. U kan uw gift storten op het rekeningnummer van Natuurpunt 230-0044233-21. Twee van deze reservaten hebben een eigen projectnummer. Bij vermelding van dit nummer wordt uw donatie speciaal voor dit reservaat gebruikt. Giften vanaf 1000 fr zijn fiscaal aftrekbaar, een attest wordt automatisch opgestuurd.

Maldegemveld: 6627

Torrebos: 6639